

Skeppsföreningen Albanus rf.

Medlemsbrev december 2008

20 år

Skeppsföreningen Albanus rf

"Föreningens ändamål är att tillvarata och förmedla kunskap, färdigheter, kultur och traditioner om seglation, fartyg, kustbygden och sjön genom att bedriva seglation för ungdoms- och kulturändamål huvudsakligen med den av föreningen rekonstruerade, byggda och ägda galeasen Albanus. Verksamheten skall speciellt inrikta sig till åländska ungdomar."

(§2 i föreningens stadgar)

KONTORET

i Sjökvarteret har öppet
mån-fre kl 8.00–12.00

tfn 17545, mobil 04570450013, fax 17595

Sjökvarteret, 22100 Mariehamn

epost: albanus@aland.net

www.albanus.ax

Verksamhetsledare Kristian Öberg

STYRELSEN 2007

Lasse Berthén ordförande

Anna Nordlund viceordförande

Gunnar Lindölm

Catrin Palmqvist

B-O Eriksson

Pontus Olin

Suppleanter:

Henrik Engblom

Börje Mattsson

DU SOM ÄNNU INTE ÄR MEDLEM I SKEPPSFÖRENINGEN ALBANUS RF:

Medlemsavgift är EUR 10,- per år.

Ungdomsavgift under 25 år: EUR 5,-

Familjeavgift: Första medlem EUR 10,- andra EUR 5,- och de följande à EUR 2,50.

Konto: ÅAB 660100-2306975. Skriv namn o adress på giro!

Till dem som redan är medlemmar kommer inbetalningsgirot med medlemsbrevet i april.

Om man vill stödja föreningen går det naturligtvis bra att betala in även större summor!

Albanus seglar på Slemmern. Foto Simon Linney

Albanus 20 år 2008

Äntligen har Albanus blivit en mogen dam och fyllt 20 år. Vår lokal marinarkelog berättade för två år sedan att nu har vi inte långt kvar för enligt hans uträkningar blev de åländska galeaserna i medeltal 20 år gamla. Hoppas att Albanus ensam kommer att höja medellivslängden med åtskilliga år.

Albanus 20:de säsong har nog varit en av de mest händelserika hittills. Det är lite smått otroligt hur mycket Albanus hinner göra under en seglingssäsong. Vi kommer i detta medlemsblad att få ta del av valda delar där deltagare berättar om sin segling.

I maj gjorde vi ett försök att ta oss in till Kobbå Klintars nybyggda hamn och kunde

konstatera efter noggranna lodningar att det måste vara minst normalvatten då en bergtröskel begränsar djupet. Så gästerna fick föras i land med hjälp av Kobbå Klintars vänner.

Kronprinsessan Victoria glädde oss med att komma med på en tur från Lemström till Sjökvarteret. Efter en kort genomgång av Bajen och Henka fick hon genast rorstörn och tog Albanus genom Lemströms kanal, en inte alltför lätt uppgift då hon samtidigt skulle vinka åt människomassan som kantade kanalen.

Som en liten hälsning till Briggen Tre Kronor som Victoria är gudmor åt – Släpp henne till rors, hon kan, Albanus har lärt henne.

Ett samarbete med Strandnäs skola har un-

Kronprinsessan Victoria ombord på Albanus.
Foto Freddie Olin

der flera år utvecklats och nu hittat sin form då varje klass 9 får sin egen dag ombord med besök på Björkör. Där har syssloman Porko tagit emot eleverna och berättat om livet förr och nu därute.

Naturreservatet och skärgårdshemmanet Björkör är en stor pärla i yttre havsbandet som vi hoppas kunna besöka ofta i framtiden.

För att fira Albanus 20 år gjorde vi som första steg en segling från Sjökvarteret och bjöd in folk som hjälpt till under åren. Trots lite regn och kyla smakade ärtsoppan och punschen bra.

Följande del i 20 års firandet var medlemsseglingen till sötvattnet i Mälaren i gamla Albanus kölvatten som berättas mera om i detta blad. Det vi och Åland kan glädjas över är den vänlighet Albanus mötte överallt och att massmedier gav stort utrymme både i tidningar och radio. Detta visar än en gång att Albanus är en stor ambassadör för Åland.

En tidningsreporter frågade skepparen Henrik Karlsson om hur det är att segla på Hjälmaren och fick till svar: Det är så högt uppe att på 21,8 m så man får tryckutjämna lite.

Samarbetet med Ålands Konstmuseum med guidade seglingar till Källskär blev en storartad succe. Vi hade planerat två seglingar men kort efter att de släppts var allt fullbokat och väntelistan räckte till ytterligare en segling och ändå blev några utan resa. Ett alldeles utmärkt koncept som vi kommer att spinna vidare på. Inför nästa sommar planeras seglingar i norra skärgården då Kennet Gustavsson från Ålands museum guidar på Boxö och vi äntligen får visa upp den mycket fina skärgården där.

Under Sjödagarna stod Skeppsföreningens ungdomar under ledning av Pontus Olin för försäljningen i Jehuset. Många hjälpte till, unga som gamla. Denna inkomstkälla har blivit mycket viktig för "Prentisseglingarna" som får oavkortat överskottet för sina seglingar. Överskottet delas upp mellan seglingen till Södra Östersjön och Tall Ships Race 2009.

Projekt "Salta ord i natten" där författare, musikanter och dansare gjorde två kvällsseglingar för att visa upp sitt program för gästerna blev mycket uppskattat. Ett nytt sätt kombinera ga-

leas och kultur. Mycket arbete för att få detta genomfört lades ner och utan Gunnel Ekelund skulle detta inte varit möjligt. Tanken att detta unika program skall fortsätta som aktivitetsdel då Albanus gäster önskar sig ett annorlunda program.

Kiku och Henrik.

Hösten fortsatte på sedvanligt sätt med lägerskolor och praktikseglingar för de åländska sjöskolorna.

Säsongen avslutades söndagen den 19 oktober och arbetet med att få vintertaket på startade genast.

Kristian

Jul- och Nyårshälsning 2008

Albanus 20:de seglationssäsong är nu tillända. Säsongen har varit mycket händelserik med både jubileumsseglingar och många andra spännande och fina seglatser.

Nu ligger Albanus i Sjökvarteret inväntande nästa säsong som redan nu bokningsmässigt ser bra ut.

Ett stort tack till alla er – medlemmar, besättningar, anställda, frivilliga talkoarbetare och styrelsesmedlemmar som bidagit till att det gågna året blivit ännu ett lyckat år i Albanus historia.

En riktigt God jul och Gott nytt År önskar ordförande Lars Berthén

Björn-Ofof.

Bajen på fördäck.

Stortoppmasten skall hissas.

Besättningar 2008

Mycket gott finns att säga om besättningen som verkligen gjort allt för att gästerna och ungdomarna skall trivas bra ombord.

Julia Hansson och Maria Mäkelä har gjort sin första säsong som tredje man och har själva delat upp dagarna mellan sig. Vid några tillfällen när resan varit för intressant eller inte kunnat skiljas från varandra har båda följt med.

Anna Ekman har även tagit steget upp från Prentisarna och seglat ombord de sista två månaderna. Annas stora styrka är att aktivera passagerare och ungdomar vilket hon gjort med stor framgång.

Henrik Engblom har även han jobbat som tredje man, känns som han jobbat i många år nu men det kan inte vara möjligt då han är bara 17 år. Är om några år klar med sin styrmansutbildning och som det ser ut kan han bli en ung skeppare på Albanus.

Steket att ta från Prentis till besättning är inte allt för lätt och det krävs alltid en viss inkörning och det är väldigt viktigt att de får segla med olika skeppare för att kunna lära sig så mycket som möjligt.

Skeppare har varit: Gunnar Lindholm, Tero Ilus, Lasse Berthén, Henrik Karlsson, Eero Lehtovaara, B-O Erikson, Johan Hansen.

Övrig besättning: Julia Hansson, Maria Mäkelä, Catrin Palmqvist, Christian Stenbäck, Henrik Engblom, Anna Ekman, Lasse Gottberg, Emmy Karlsson, Kristian, och i byssan Karin och Ulf Eklund, Kaj Fors, Erik Rustner, Juha Aaltonen.

Till detta skall läggas alla som var med Mälarseglingen samt till Södra Östersjön

Längtar stort efter den dagen då Albanus seglar iväg med hel kvinnlig besättning. Det hänger på Catrin och Agneta.

Kristian

Underhåll på Albanus

För att försöka hålla skutan i gott skick jobbas det numera ombord hela vintrarna. Främst är det Kiku Stenbäck som sköter det årliga återkommande arbetena som att lacka och måla rundhult, allt på däck, durkar, inredningar, kojor, skott, bänkar, osv. Maskinen fick god service där bl a kylvattenssystemet rengjordes, många detaljer målades på maskin för att det skulle se bättre ut.

På däck drevades skarndäck SB helt om, lucka och kajuta och på däck kompletterades drevningen där det började bli dåligt.

Kajutataket renskrapades, oljades och fick till slut några lager lack.

Stormasten renskrapades helt, oljades in och lackades. Främsta orsaken till att den renskrapades att få kontroll över skicket. Vi kunde konstatera att skicket är gott och sköter vi den så håller den minst 10 år till.

Bajen reparerade en liten rötskada på pallposten som krävde mycket arbete att komma åt.

Kojerna fick äntligen nya madrasser, ett jättejobb då alla madrasser måste formas efter skrovet. Vi sydde själva om madrassöverdragen, ett påtgöra som vi på något sätt klarade. Gunnilla sydde upp nya dagtäckan till kojerna efter många års funderande.

Till detta kan listan göras mycket lång med punkter som måste åtgärdas varje vinter för att allt skall fungera perfekt under seglingssäsongen.

Jouni levererade en ny stagflock så nu är alla segel förnyade samtidigt som de gamla fortfarande duger som reservsegel.

Albanus har nu blivit klassat som passage-rarfartyg inrikes, vilket var nödvändigt för att få möjligheter att överhuvudtaget gå utrikes. Detta innebar en massa arbete och mycket stora kostnader för att uppfylla alla kraven som bla innefattade Nextex, GA och Safetyplan med all skyltning det innebär, avfallsplan, nödsituationsplan, gummibåt, överlevnadsdräkter samt mycket jag redan förträngt. Ett stort tack till Eero Lehtovaara och Tero Ilus som skött de inledande

Pallposten repareras.

förhandlingarna med Sjöfartsverket som till en början var svåra då en skuta i trä med master som dessutom fraktar passagerare inte egentligen passar in i befintliga regelverk.

Ett stort problem och mycket ovälkommen gäst är skutbagarna som etablerat sig ombord. De angriper rötskadat och fuktigt virke. Första stadiet är en flugliknade varelse som lägger sina ägg i dåligt virke som sedan blir larv. Larven gottar sig sedan av Albanus ett år för att kring 15 juli svärma och sedan igen börja med ägg.

Vi har sökt hjälp från olika håll utan att hitta något effektivt, lär finnas gift som inte är godkänt i Finland som eventuellt kunde bita på dem. Från Danmark där man är mera van med dem har vi fått rådet att slå ihjäl dem när de svärmar samt bekämpa dem med Raid.

Vi jobbar vidare med detta.

Kristian

Slussning.

Mälaren och Hjälmarens Medlemssegling 2008

Skeppare Lasse backade ut ur sjökvarteret vid tretiden på eftermiddagen. Efter en småskvalpig färd över havet, knöt vi i kvällningen fast vid kajen hos Hasse Möller på Högmarsö, eller Furusunds Slip, som det gamla varvet egentligen heter. Det är i all enkelhet en smått fantastisk plats med båtar och fartyg i minst sagt varierande skick – för att inte tala om alla fartygsdelar som ligger lagrade i bodar och skjul.

Vi tog ett kort stopp i Vaxholm för att köpa glass till eftermiddagskaffet. Egentligen var det för att Harry skulle mönstra på – och det gjorde han med famnen full av jordgubbar.

Skepparbyte i Stockholm, Henrik tog över befälet. Vi inväntade första broöppningen i Danvik och tog oss via Hammarby sjöstad in i Hammarby sluss. Mälarens nivå ligger normalt bara en halv meter över havet så uppslussningen gick fort.

När vi var inslussade i Mälaren uppstod diskussioner ifall vattenståndet var ovanligt högt, någon tyckte att slussningen trots det snabba förloppet ändå varit högre än väntat. Eftersom Albanus masthöjd, trots halad styrgös, inte har någon marginal alls till högsta frihöjd under de fasta broarna så var extra högt vattenstånd inget att önska sig. Harry tog till telefonen och tog reda på fakta – 15 cm över normalnivå, bra då ska vi nog komma under broarna. Trots detta var det ändå lite spännande när vi skulle passera under de första broarna, det är ju nämligen helt omöjligt att nerifrån däck bedöma om det kommer att gå klart och i så fall med hur stor marginal.

I kvällningen kom vi fram till Björkö och knöt fast i förbindelsebåtsbryggan. I skymningen vandrade vi upp längs de slingrade vägarna ge-

nom det historiska landskapet. Besökte Ansgars kapell, som namnet till trots inte är uppfört av Ansgar, utan är byggt så sent som 1930, dock till hans minne – mer än tusen år efter att han landsteg på Birka. När det ljusnat följande dag tog vi en vända i utställningen och tittade på hur man höll på att uppföra ett antal vikingatida hus i olika byggtekniker.

När vi så följande eftermiddag lade till vid ångbåtsbryggan i Strängnäs, låg där redan några av Stockholms skeppsforenings medlemsfartyg som tagit natthamn på väg mot Hjälmare docka och Kanalens dag. Dom visste redan vilka vi var och att vi också var på väg för att fira Kanalens dag. Vi hade dock ännu en lasthamn att besöka på vägen upp – nämligen Köping.

Vi gick förbi moderna bulk- och kemtankfartyg som låg i den yttre, nyare delen av Köpings hamn. Om inte vindarna var mycket tjänliga, fick man här förr ta bogserhjälp av hamnens ångslup. Vi gick dock för egen maskin ända upp till den gamla hamnen strax intill de gamla hamnmagasinen. Trossarna kastades i land och gjordes fast i samma kaj som Albanus legat vid och lastat järnmalm för nästan hundra år sedan.

Köpings stad välkomnade oss med hornmusik och välkomsttal av kommunalrådet Elizabeth Salomonson. Plötsligt vek folkmassorna åt sidan och två stuvare från början av förra seklet kom dragande på en järnskodd kärra. Från kärnan lastade man med gemensamma krafter en järntacka ombord på Albanus. Efter att vi fått järmlasten väl ombord, betalade jag hamnavgiften åt kommunalrådet, två kronor och tio öre – exakt samma belopp som när senaste järmlasten togs ombord, sommaren 1914.

Efter den ceremoniella delen höll vi öppet skepp för allmänheten. Under dryga två timmar hade vi en jämn ström av besökare och befälhavaren antecknade i dagboken att vi haft 400 besökare ombord den dagen.

Vi tackade våra värdar och nyvunna vänner för det varma välkommandet med att bjuda ut dem på en kvällskryssning på Mälarens vatten.

Förutom det intresse allmänheten visade, blev Albanus besök i Köping dokumenterat i

Albanus fick en järntacka som minne i Köping.

I Bergskanalen.

regional-tv, lokalradion och traktens tidningar. Mitt under det att vi vandrade omkring bland alla växellådorna i motorhistoriska museet, ringde telefonen och Henka och jag fick ge oss av ned till Albanus för att möta media.

Hela Albanus besättning blev bjuden att delta i premiären av sommarens dramatiserade stadsvandring i de gamla delarna av Köping. Man hade till och med skrivit in Albanus i manuset och alla som sommaren 2008 gick stadsvandringen fick höra uppmaningen om att gå till hamnen för att se den ståtliga Albanus som låg för att lasta malm.

I Kungsör, vid mynningen av Arbogaån, riggades toppstängerna ned för att klara en elled-

ning som går tvärs över farleden. Förutom elledningen passerade vi på väg upp för ån under en linbana, en transportbana för kalk, i drift ännu så sent som 1997.

Så bar det in i första slussen vid Gravudden, inloppet till Hjälmare kanal, portarna stängdes, vattnet släpptes på och klättrandet började. Tänk att hela Albanus åkte upp, upp och upp. Henrik gick omkring på däck och bara myste "Nog är det ju för j... häftigt"

Varefter vi närmade oss Hjälmare docka samlades allt mer publik för att bevittna den historiska händelsen att ett segelfartyg slussade upp längs Hjälmare kanal.

Albanus passade precis in i slusskamrarna,

Det fanns vid förra sekelskiftet inte tillräckligt med järnmalm i Finland utan jämbruken drevs i huvudsak med svensk malm. Under 1700- och 1800-talen skeppades malm med större skutor från svenska Utö, men när brytningen där tog slut 1878 måste malmen hämtas från Bergslagens gruvor inne i Mälardalen, där Köping stod för merparten.

De större djupgående fartygen passade inte för seglation in i Stockholms skärgård eller inne i Mälaren. De otaliga galeaser som seglade ved till ett växande Stockholm fick en väl passande och mycket lönande möjlighet till returfrakter. När trafiken var som livligast skeppades 60-70 laster per år till de båda brukena i Trollshofda och Skogby. För frakten kunde man få ca 6 mk per ton, vilket innebar att man ofta tjänade mera på returlasten än man gjort på veden till Stockholm.

1910 - Galeasen ALBANUS anlände Köpings hamn den 1 juni detta år. Kapten ombord var K Henriksson och fartygets tonnage uppgavs vara 35 ton. I hamnjournalen anges hemorten för skutan vara Sottunga, Fåglö på Åland. (Troligen kom man från Sottunga och hade klarerat ut vid Degerby tullstation i Fåglö) Hamnavgiften för fartyget blev 1 krona och 40 öre.

När fartyget följande dag kunde avsegla från Köping hade hon lastat 96.600 kg malm för utrikes fart. Kostnaden för lastningen blev 9 kronor och 66 öre och avsändaren för lasten var bolaget Ax. Anderssons Efr.

1911 - Den 25 augusti 1911 kommer ALBANUS till Köping för andra gången. Tonnaget uppges vara detsamma men befälhavaren heter denna gång Danielsson. Det är då den andra delägaren, Gustaf Mauritz Danielsson, som styr skutan denna gång. Hamnavgiften blir även denna gång på 1 krona och 40 öre.

Den 26 augusti kunde fartyget segla vidare efter att ha lastat 93.000 kg malm för utrikes fart. Avsändaren var samma bolag som föregående år, Ax. Anderssons Efr. Kostnaden för att lasta varorna hamnade denna gång 9 kronor och 30 öre.

1912 - Mitt i högsommaren den 27 juli 1912 återkommer ALBANUS till Köpings hamn. Denna gång för Konrad Henriksson åter befälet över skutan. Efter att ha lastat 90.100 kg malm seglar fartyget mot sin utrikes destinationshamn den 31 juli. Innan avresa betalar han 1 krona och 40 öre i hamnavgift samt 9 kronor och 1 öre för lastningen av malmen. Avsändaren av lasten är densamma som tidigare.

1914 - Den 8 juli 1914 anlände galeasen ALBANUS på 35 ton Köpings hamn under befäl av Konrad Henriksson. Fartyget betalade en hamnavgift om 2 kr och 10 öre vilket var en rejäl ökning av priset sedan hon besökte hamnen förra gången. Hon anlände Köping för att lasta malm för avsändaren Axel Anderssons Efr. Malmen skulle sedan fraktas i "utrikes fart". Den 14 juli hade 90 ton malm lastats in i fartyget till en kostnad av 9 kronor och kunde således avgå till sin destinationsort.

Den 27 juli 1914 lossade ALBANUS, förd av skeppare K. Henriksson, 90 ton sköttgruve-järnmalm från Köping vid Trollshofda bruk i Tenala. Detta blev den sista lasten malm till de finska brukena, då handels-sjöfarten mellan Sverige och Finland stoppades i månads-skiftet juli - augusti av ryssarna. Denna sista malmresa tog således 14 dagar, och efter detta trappades verksamheten vid de finska masugnarna ned.

Källor: Mats Karlsson, Köping och Gunnar Lundqvist, Ekenäs

det var som om byggmästaren hade tagit mått av Albanus. Alla slussar i Hjälmare kanal hanteras manuellt så besättning och publik fick hjälpa till vid portarna.

Väl uppe i hamnbassängen utanför själva dockan, förtöjde vi i kontinental stil, med förligt ankare och aktern mot kaj alldeles intill kaféverandan.

Hjälmare docka är en mycket speciell och finurlig anläggning som fungerar helt utan pumpar. Själva dockan är en förhållandevis stor gräs- och grusplan. I övre delen finns portar mot hamnbassängen och i den nedre delen en stängbar dräneringstunnel som mynnar ut längre ned i kanalen. Som en av programpunkterna under kanalens dag fylls dockan och fartyg som legat inne för underhåll dockas ut och andra tas in för torskättning.

Kanalens dag är ett årligen återkommande evenemang som samlar historiska fartyg, bogserbåtar, ångslupar och i år också ett segelfartyg. Om Albanus var det största fartyget i hamnbassängen så var det ingen tvekan om vilket som var det minsta. Efter att ha fyrat upp trycket i pannan, så tuffade den ångdrivna kanoten, just det - en kanot med ångmaskin - omkring i hamnbassängen bland de andra sluparna.

Lagom till den traditionella dragkampen - som ju naturligtvis försiggår tvärs över dockan, började det blöta ovanifrån. Första draget tog Stockholms Skeppsförening förstärkta med Albanus besättning, hem. Kanalens vänner med Urban i spetsen fick bada. Sedan verkade det som om lokalbefolkningen tyckte att dom måste visa utbölingarna vem som bestämmer och Kanalens vänner fick kraftig förstärkning på sin ända av repet.

Så bar det i väg vidare, upp i den äldre delen av kanalen, den så kallade Bergskanalen. Denna del av kanalen är byggd på 1600-talet och grävd och sprängd genom bergig skogsmark. Bredden var på sina ställen inte mycket mer än att Albanus fick plats och de sprängda kanterna otäckt taggiga. Slussningarna går naturligt nog bara i en riktning åt gången, de enda mötet vi fick var en grupp kanotister som gapande och

Åländskt på folkfest.

Kanalens dag med historiska fartyg.

vinkande fick paddla åt sidan, ut bland näckrosorna.

Hjälmarens är till största delen grund och stenig och när vi skulle in till servicebryggan på Vinön gick det inte, det var helt enkelt för grunt. Det fanns passligt nog, en annan brygga

Lövad kajuta.

God sömn på däck.

vid badstranden alldeles bakom nästa udde och där var vattendjupet tillräckligt. Ryktet gick om att ett segelfartyg lagt till i norra hamnen och under kvällen vallfärdade öns hela befolkning till hamnen för att beskåda Albanus.

Hjälmarens är rik på gös och av en fiskare som just varit och vittjat sina bragder köpte vi några färska och fina. "Nu ska vi ha kurs i hur man filéar gös", ropade Freddie. Vi samlades alla kring ett bord på bryggan och fick i tur och ordning rensa och filéa under handledning av vår instruktör. Två av flänörerna stannade och tittade nyfiket på våra valhända försök, det visade sig att det var krögaren och kocken från Vinöns världshus. På världshusets meny fanns nämligen bland annat hjälmaregös med kräftsås och dom hade själva strax innan filéat 60 kg gös. Färskt bröd och bullar inhandlades i Vinöns bageributik

På vägen tillbaka ned genom Hjälmare kanal kapade riggen kvistar ur en ek vars krona växte ut över kanalen och kajutataket blev lövat som till fest. Vi tackade Urban och Sluss-Janne för all hjälp med slussandet, lämnade den sista slussen vid Gravudden och styrde ut mot Mälaren.

Tillbaka i Kungsör hissades toppstängerna igen och riggen var återställd. Lasse mönstrade på som skeppare och vi seglade vidare ut på Mälarfjärdarna. Vi tog natthamn på Ridön, en ö med lummig lövskog med små och stora ekar. Ett kort besök i Västerås och så bar det via Strängnäs tillbaka in under Stockholms broar.

Skepparbyte i Stockholm, Bajen mönstrade ombord och lotsade oss vidare ut genom skärgården. Det doftade saltvatten igen, tänk det känner man normalt inte, men efter en veckas seglade i dricksvatten så kändes det riktigt hemtamt.

I kvällningen lade sig flickorna tillrätta på däck och högläste spökhistorier för varandra. När vi andra steg upp nästa morgon låg dom fortfarande kvar uppe på däck. Det hade varit sommarens vackraste natt och dom vaknade först när morgonsolen stod högt över Stora Mossön.

Lasse Gottberg

Foto: Lasse Gottberg, Evelina Gottberg och Freddie Olin

Slussning och segling.

"Och nej, vi kom inte till Örebro..."

Ojoj var ska vi börja någonstans?

Men vi börjar väl från början...

Det var en junidag, det kom fyra väskor nedvandrande med två tjejer till Albanus som låg säkert förtöjd i sjökvarteret. Dessa tjejer var ännu då helt obekanta med varandra, otroligt men sant!

Ja sen började då vår resa. Vi seglade över ett lite blåsig Ålands hav och hamnade på Furusunds slip på Högmarsö. Jäkla mycket skrot tyckte vi, hjälp va häftigt tyckte dom andra, lite mer kulturella i gruppen. Vi insåg snabbt att detta var en resa med "vuxen" majoritet, men det gjorde inte så mycket, även vuxna kan ju vara riktigt trevliga dom också insåg vi nästan lika snabbt.

Vi fortsatte vår resa och kom så småningom fram till Birka där en 4 km lång kvällspromenad i historiens tecken väntade. Här någonstans började vi sakna den härliga doften av saltvatten. Med andra ord, vi hade blivit Mälarmarodörer!

Vi äntrade Strängnäs, där vi fick en efterlängad dusch! Ännu en ordentlig kvällspromenad fick vi också, och de var nog bra att bränna lite kalorier efter middagarna vi fick, vi hade ju kock Freddie med oss. Unospelkortet blev nötta, lilla Beppebopp var ju med, seglingens yngsta, men helt klart charmigaste!

Köping var nästa stopp, där blev vi fint mottagna av många trevliga människor! Vi stannade i Köping en extra dag för att lasta ombord en järntacka för att åter upprätta gamla Albanus förbindelser. Den gamla Albanus var nämligen och lastade just järn i Köping någon gång i begynnelsen. Vi gick även på Köpings mekaniska verkstad, ett museum med gamla bilar och flipperspel. På kvällen blev hela besättningen bjudna på premiären av Köpings dramatiserade stadsvandring, där vi fick lära oss om gamla stan, men av den finns det inte så mycket kvar.

Efter det trevliga besöket i Köping for vi till Kungsör där toppstängerna plockades ner. Vi handlade lite mat och började där svara på de frågor som vi senare skulle svara på varje dag och minst 15 gånger, "Och nej, det var för grunt för att komma in till Örebro..."

Nåja, vi började slingra oss upp för kanalen och kom så småningom till den första slussen. Allt som allt var det nio slussar där allt gick fint! Vi förvandlades snabbt till Sluss-schluskar i stället för Mälarmarodörer.

Där träffade vi Sluss-Janne och Kanal-Urban, som senare skulle hjälpa oss hela vägen från Kanalens början, upp till Vinön i Hjälmarens och tillbaka.

Vi var på Hjälmarekanals dag och tittade på fina ångbåtar och hade dragkamp över slussen in till dockan. Blött blev det, men det berodde ju lite på att de ösregnade också. På kvällen var det buffé för både myggor, knott och människor. Sedan började Henka sjunga vilket så småningom alla nappade på, och det blev en sen men rolig kväll.

Tidigt nästa morgon for vi vidare, och då fick vi en massa människor med oss som förhoppningsvis njöt av seglingen! Kanal-Urban hjälpte oss ut den sista och trängsta biten genom kanalen, och efter några timmar så kom vi ut på Hjälmarens och kunde äntligen hissa segel.

Efter vi hade slingrat oss ut ur kanalen och tillbaka till Kungsör och hissat toppstängerna bytte vi skeppare till Lasse. Med honom for vi än en gång till Strängnäs och även till en ö som vi tycks minnas som Härjarö. Mycket mygg och granar var det där i alla fall. Efter det for vi till Hammarbyslussen där Bajen hoppade på och Lasse av. Med Bajen for vi till en fiskeklubbsholme och badade bastu. Den natten sov några av oss på däck bara för att se om det gick, det fungerade alldeles utmärkt kan vi tala om!

Vi for till Simpnäs och dagen därpå över ett rejält blåsigt Ålands hav. Vid fyratiden kom vi till Mariehamn efter några riktigt fina dagar i bra sällskap! Det var en resa man sent kommer glömma och vi hoppas på att alla som var med hade det lika bra som vi.

Elin Stenroos och Johanna Hartikainen
Foto: Elin Stenroos och Monica Strömberg

Blött i dragkampen i Hjälmare docka.

Prentisarna

Prentisarnas stora händelse var denna sommar seglingen till Södra Östersjön där planeringen startade redan sensommaren 07. Mycket jobb lades ner av främst Eero Lehtovaara och Emmy Karlsson med planering av resmål, bytेशamnar, proviant ja hur mycket som helst kan räknas upp innan man är klar att segla i väg. För att finansiera seglingen jobbade de själva och många andra under Sjödagarna med försäljningen i Jehuset. Övriga finansörer var Gustaf Eriksons fonder, Landskapet och Svenska kulturfonden.

Vi håller hårt på att ungdomarna endast betalar för maten 12 euro/dag, detta för att ge alla en möjlighet oberoende av föräldrarnas ekonomi. Detta är något som är mycket unikt för Albanus och emellanåt väcker en viss avundsjuka från övriga skutor.

Totalt seglades ca 1100 nm under resan.

Skutkappseglingen Degerby – Mariehamn var detta år de lite yngre prentisarnas stora upplevelse. Albanus startade redan några dagar på förhand med många helt nya för att träna och lära sig mera om livet ombord på Albanus. Skutorna samlades i Degerby kvällen före tävlingen för att umgås och samtidigt visa upp sig för Föglöborna.

Tävlingen startade på Rödhamnsfjärden med ett kryssben upp mot Sundskären varefter man slötrade mot Mariehamn. Naturligtvis var glädjen stor ombord för vår skuta Albanus tog sig förbi för att till slut gå ohotad över mållinjen.

Några ungdomar frågade skeppare Bajen varför Albanus vann och fick till ett typiskt svar av honom – ”Inte berodde det på duktig besättning och ungdomar utan en överlägsen skuta”.

Säsongsens sista prentissegling i september präglades av stiltje till den milda grad att ungdomarna kommenderades att med ökans hjälp bogsera Albanus. Efter tungt slit med att bogsera fick de som tack av Pontus en hink vatten över sig.

En natt för ankar i Ångönsund. Bastu i Sottunga med dopp. Lite segling blev det trots allt.

Kristian

Ökan bogserar.

Pontus.

VILL DU BLI PRENTIS?

Albanus ungdomsgrupp Prentisarna söker nya medlemmar.

Skeppsföreningen ordnar varje sommar egna seglingar för ungdomar. Det är inte dyrt: du betalar endast för maten. Enda kravet är att du är minst 13 år. Under vintern arrangeras kurser och andra aktiviteter.

Vill du veta mer kontakta Julia Hansson, tfn 04573428392, epost juliahansson_92@hotmail.com eller Maria Mäkilä, tfn 04573425629, maria_makila@hotmail.com Det går också bra att ringa eller besöka kontoret, tfn 17545 kl 08-12, mobil 04570450073 eller mejla albanus@aland.net.

Södra Östersjön med Albanus

För att denna fantastiska segling alls ska få plats i medlemsbladet, har jag valt att begränsa min berättelse till etapp två mellan Köpenhamn, Rügen och hemma. Speciellt tack till Eero, Tero, Emmy och Kristian som genom mycket arbete gjort detta äventyr möjligt.

Äventyret fortsätter. Det är lördag den 26 juli, Albanus ligger förtöjd i Köpenhamn och det är bara Tero, Eero, Fredrik och jag kvar ombord. Vi väntar på deltagarna i etapp 2 som ska segla via Rügen och hem. Vid 20-tiden på kvällen dyker de upp och vi kommer överens om kojplatser, vakter och kompletterar provianten.

Söndagsmorgon kl 04.00 avgår vi och via Falsterbo kanal siktar vi mot Tyskland. När vi passerat genom kanalen lite efter nio på morgonen

sätter vi segel och korsar alla de stora farlederna mellan Sverige och Tyskland. På eftermiddagen når vi Rügen och dess smala muddrade far. Vi ler åt en segelbåt som fastnat i sanden några meter utanför farleden och tar natthamn i byn Vitte.

Solnedgång på oändlig sandstrand. Vitte är en smal landremsa som gränsar mellan Rügens "innanhav" och södra Östersjön. Vi fyller färskvatten via en myntautomat i hamnen som ger 3 minuter vatten ur trädgårdsslang per 50 cent. Vi går sedan tvärs genom byn för att bada i havet och njuta av solnedgången på en oändlig sandstrand. I den varma sommarluften väljer några av oss att tillbringa natten på däck under stjärnorna. Mygg finns nog inte i Tyskland.

På måndagen ger vi oss av mot Stralsund, och i planen ingår att ankra och ta morgondopp i en bukt en bit från Vitte. Efter boj 26 ser det enligt kortet ut att finnas vatten och vi svänger av, men vi hinner inte många meter före det tar stopp. Skrattar bäst som skrattar sist! Efter att ha backat, kört fram, backat, sprungit i takt fram och tillbaka över däck, önskat stora svall av förbipasserande och satt halva segelstället släpper sanden sitt grepp och vi gör ett nytt försök längre fram i bukten, ankrar och badar för att sedan fortsätta resan.

Blåval i naturlig storlek. Väl framme i Stralsund möter vi Linnea och Mari på kajen. Linnea har tack vare en liten kommunikationsmiss redan varit i staden ett halvt dygn och sovit skavfötters med två tyskar föregående natt. Vi skyndar på med att duscha och proviantera, för att sedan i lugn och ro besöka nya Ozeaneum med allt från akvarier med dansande räkor till fiktiva blåvalar i naturlig storlek. Efter museibesöket grillar vi på kajen och avslutar kvällen med att utforska stadens serveringar.

Följande dag startar vi tidigt för att hinna med det äldre Meeresmuseum och lite shopping före avgång mot Wijk. I Wijk överraskas vi av gästfriheten i den nybyggda gästhamnen, och ostbricka och dessertvin förgyller kvällen.

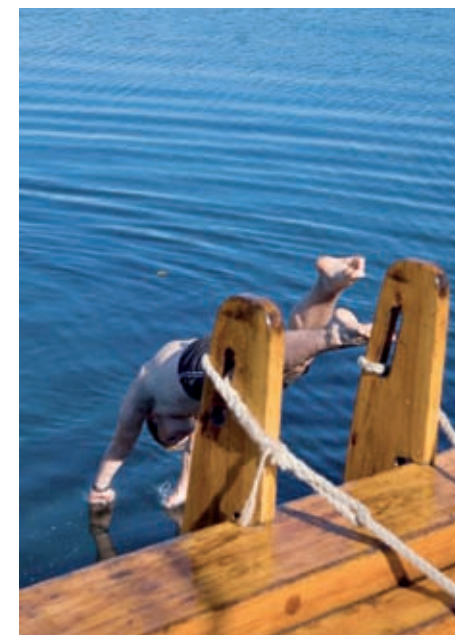
Hemåt i ett sträck. Onsdag morgon den 30 juli börjar hemfärden. Vi sätter segel i den trånga farleden och seglar ut ur Rügen och hemåt. Vi seglar/kör dygnet med runt för att om möjligt unna oss en grillkväll i Stockholms skärgård före hemkomst. Vi har inte lov att använda GPS och elektroniskt sjökort under resan, utan får förlita oss på pejlkompass och dödräkning. För övnings skull.

När vi närmar oss Stockholm möter vi ett bråkande åskväder. Innan någon ens hunnit säga varmkorv håller regnet ner, kastvindarna genomborras av blix och dunder och vi tar på oss gummistövlar. Vädrets makter är hänförande!

Bergsförtöjningen vi tänkt oss är upptagen av ett romantiskt par i fritidsbåt och efter lite improvisation lägger vi oss runt hörnet, tänder grillen och osar ner atmosfären runt fritidsbåten

Stralsund.

Bad i södra Östersjön.

med all världens läckerheter. Proppmätta lägger vi oss till kojs för att följande morgon korsa det stora åländska havet.

Vid 15-tiden den 2 augusti är vi hemma i Sjökvarteret igen med drömmar om Saimen. Alla i vår lilla familj tar sina sjösäckar och försvinner åt olika håll. Sommarens höjdpunkt är över, men kanske får vi träffas igen nästa år?

Vi hoppas på det!

Agneta Finneman

Under svällande vita segel till "grevens" ö, Källskär

Sommarutställningen 14.5-7.9.2008 i Ålands konstmuseum hette "Källskär - den mytomspunna ön" och blev en besöksuccé med inte mindre än 14 138 besökare. Utställningen visade öns säregna natur, historia och friherre Göran Åkerhielms livsverk i kampen mot havet. Besökarna möttes av konst, litteratur, bilder och föremål inlånade från Källskär. Förutom den berömda Källskärstavlan av Tove Jansson presenterades konst av Källskärsstipendiaterna Barbro Eriksson från Åland, Anders Wallin från Sverige och Pekka Jylhä från Finland.

Redan i planeringsskedet anade vi på Ålands konstmuseum att intresset för utställningen skulle bli stort och vi ville ge besökarna en möjlighet att även uppleva Källskär på riktigt. Vi kontaktade Skeppsföreningen Albanus som inte var svårövertalade och snart hade lyckats med konststycket att klämma in två Källskärseglatser i den välfyllda kalendern. Williams Buss kom med i samarbetet och två heldagsutflykter arrangerades den 8.7 och 9.8. Utflykterna marknadsfördes i museets katalog "Museivåren 2008" som distribuerades till alla hushåll på

Åland. Bara några dagar efter att Museivåren distribuerats var båda utflykter fullbokade med väntelistor. När vi insåg hur stort intresse var beslöt vi oss för att arrangera ytterligare en tredje dagsutflykt den 10.8. Bokningsresultatet blev detsamma som tidigare!

Sommarens väder var omväxlande men Albanusresenärerna var väl förberedda på friska segelvindar och hade klätt sig därefter. Det var mycket stämning ombord när vi forsade fram genom den vackra skärgården. Kocken bjöd på värmande god fisksoppa, sedan tog han fram dragspelet och underhöll med kända sommarvalser och visor.

På Källskär guidade dels Jan-Erik Dahlgren och dels Kjell Andersén, båda mycket kunniga och väl bekanta med öns historia och natur. Det blev två upplevelserika timmar innan vi åter bordade galeasen, tog farväl av den mytomspunna ön, och styrde kosan mot Långnäs där bussen väntade.

Ålands konstmuseum tackar skeppsföreningen Albanus och Williams Buss för det mycket goda samarbetet. Sommarens lyckade utflykter har gett mersmak och vår fina skärgård rymmer fler natursköna platser med fängslande historia, väl värda ett guidad besök. Nu hoppas vi inom ramen för samarbetet med Albanus och Williams Buss att med ett liknande koncept kunna erbjuda ett nytt spännande resmål i skärgården sommaren 2009. I Museivåren 2009, som kommer till din brevlåda i mitten av januari, kan du läsa mer om vad vi planerar. Välkommen ombord - och boka snabbt för att försäkra dig om en plats!

Ålands konstmuseum

Stiftelsen Hilda och Gustaf Eriksons samt Gustaf Adolf Eriksons understödsfond

bekostar årligen kursavgiften för två åländska ungdomar som deltar i utbildningen på den **danska fullriggaren Georg Stage!** Kursen börjar varje år i april och avslutas i september. Inträdeskravet till kursen är att man fyllt 17 1/2 år.

Mer upplysningar ges av ordförande Gun Erikson-Hjerling, Mariehamns Rederiaktiebolag, tfn 27110
Catrin Palmqvist nirtac1@hotmail.com
Heidi Uotila, epost heidi.uotila@aland.net
eller Skeppsföreningen Albanus, tfn 17545.

Litterära Albanusseglatser

18.7 och 11.8 sommaren 2008 fick den åländska publiken och gäster ta del av en lyckad kombination av sjöfart och åländsk kultur. När jag skriver åländsk kultur menar jag då inte kultur som enbart har åländsk anknytning men av utövare bosatta på Åland. Innehållet var nog så kosmopolitiskt och allmänmänskligt.

Ombord på Albanus i den sena sommarkvällen fick publiken möta de åländska författarna. Leo Löthman, Katarina Gäddnäs, Isela Valve och Kent Danielsson som läste högt ur sina verk. Man fick lyssna till Kjell Frisks musik (t.o.m. uruppförande av specialkomponerad musik) och se Parva Pirzadeh och Linda Holmström dansa.

Leo och Katarina fungerade som litterära skeppare. Gunnel Ekelund som koordinator och smörgåsbredare.

Albanus besättning hissade segel precis i rättan tid. Gick lätt på grund i rättan tid bara för dramatikers skull och tog oss hem till kaj precis i rättan tid efter ca 3 timmar därtill. När vi började frysa .

Regnet slutade i rättan tid och vinden mojna-

de precis när uppläsningen skulle börja i skydd för Lemböte bergen.

Idén till det här samarbetet mellan Kristian på Albanus , Leo, Katarina och Gunnel härstammar från Ålandsdagarna i Helsingfors sommaren 2007 där den första seglatsen prövades inför en Helsingforspublik.

Finansieringen hade ordnats med bidrag från Svenska kulturfonden och med biljettintäkter. Tack för det.

Det här konceptet tror vi arrangerar att kunde göra sig t.ex. för officiella nordiska gäster. Kanske som komplement till en konferens , avkoppling efter golfundan, som eget program för att visa den åländska kulturen... Hör av er företag, lagting m.fl. Vi är inte omöjliga. Det är väl i stort sett bara isen som kan stoppa oss.

När solen gått ner och månen upp i rättan tid till dansen på förluckan (eller vad det kan heta) tror jag de flesta är överens om att förutom yl-lebyxor finns inget annat att begära här i livet.

Gunnel Ekelund

Skeppsföreningen Albanus bjuder in till: AVRÄKNINGSKALAS

DEN 27 DECEMBER 2008

**För alla som jobbat under Sjödagarna
eller hjälpt till under året med Albanus**

Kalaset kommer att gå av stapeln på Jomala branddepå kl 18.

Klädsel: Hel och ren

Vi bjuder på mat och dryck i glada vänners lag!

Anmälan med namn och ev. allergier görs

till Albanus kontoret senast den 22 december,

helst på albanus@aland.net eller 04570450013.

**Välkomna
Prentisarna och Styrelsen**

Fakta om Albanus

- Galeasen Albanus sjösattes i juli 1988 i Mariehamn på Åland. Albanus har byggts enligt bevarade ritningar till ett fartyg med samma namn, som byggdes på Äppelö i Hammarland år 1904. Skutan är byggd på kravell i åländsk furu och gran. Till bygget användes 600 stockar, 12 000 stycken smidda järnspikar och ca 1 500 stycken större bultar.
- Det var med galeaser och enmastade jakter, som grunden lades till dagens åländska sjöfart. Med dessa seglade bönder och skeppare ved och lantmannaprodukter till Stockholm, Åbo och Reval. Hundratalet galeaser fanns samtidigt i åländsk ägo och dessa så kallade ålandsskutor utgjorde tidvis ett dominerande inslag i Stockholms hamnbild. Över trehundra galeaser, jakter och större fartyg byggdes på Åland under en tid av 80 år från och med medlet av 1800-talet. Inget av dessa finns bevarat idag.
- Albanus har byggts av den ideella organisationen Skeppsföreningen Albanus rf. för att tillvarata och levandegöra denna viktiga del av vår gemensamma tradition och för att ge ett seglande skolskepp åt ungdomar. Också andra som vill uppleva vår vackra skärgård på en traditionell skuta skall kunna använda Albanus.

Välkommen till Sjökvarteret

Ökbygge i Sjökvarterets skuthall

Under år 2009 kommer följande aktiviteter att arrangeras på Sjökvarteret:

- **18 april** har vi Tjärmarknad då bl.a. säljer tjära samt linolja. Ni kan också köpa detta under övriga tider av året, bara tag kontakt
- **14-19 juli** är det full fart på området – Ålands Sjödagar
- **18-19 september** Skördefest/ Fiskemarknad

Sjökvarteret AX-22100 Mariehamn, Åland. Tel. 018-16033, 040 5283899,
Fax. 018-16034, E-post: info@sjokvarteret.com www.sjokvarteret.com

SALT

KONSTHANTVERK

Sjökvarteret, 22100 Mariehamn. Tel +358(0)18 21505
www.salt.ax

VÄLKOMMEN TILL SALT

SALT är ett levande hantverkshus med butik och ateljéer i Sjökvarteret i Mariehamn. Hos oss hittar du handgjorda föremål i textil, silver, keramik, trä och järnsmide, och du träffar alltid någon av oss konsthantverkare i butiken.

Specialist på marinförsäkringar

Ålandsvägen 31, 22100 MARIEHAMN
Tel 29 000, marine@alandia.com

ALANDIA
MARINE

en del av **ALANDIA**
BOLAGEN

I Hamn, ett smycke i oxiderat 925 Sterlingsilver.
Formgiven av oss. Inspirerad av den åländska sjöfarten.
I Hamn inkl. ormkedja 45 cm, €87.

GULDVIVA™

Sjökvarteret, Mariehamn, tel. 221 30, info@guldviva.com, www.guldviva.com

Tall Ships Race 2009

Tall Ships Race är ett stort internationellt evenemang där segelskutor i olika storlekar från hela världen samlas för att segla och ha roligt.

Till havs försöker alla skutor segla och navigera så bra som möjligt för att bli först över mållinjen.

När vi nått hamn så ordnas det spännande aktiviteter för besättningarna.

Vill du vara med om ett äventyr?

Alla intresserade i ålder 15 - 25 år är välkomna att delta.

Inga förhandskunskaper krävs. Kostnad 12€/dag vilket motsvarar matkostnaden.

För mer information och anmälningar tog kontakt!

albanus@aland.net

www.albanus.ax

+358 (0)457 0450 013

Verksambetsledare Kristián Öberg svarar gärna på dina frågor och funderingar

Vill du pröva på att segla en åländsk galeas?

Vi startar i Sjökvarteret fredag 22.5 kl 18.00 och seglar till Åbo.

Söndag 24.5 tar vi Viking Line hem till Långnäs där vi är framme 01:00

Ungdomssegling 22-24.5

TSR Etapper

Etapp1

Mariehamn 29.6 -
Gdynia 3.7

Etapp 2

Gdynia 5.7 -
St Petersburg 12.7

Etapp 3

St. Petersburg 14.7 -
Åbo 20.7

Etapp 4

Åbo 23.7 -
Mariehamn 27.7

Datumen kan ändra på några dagar

www.albanus.ax
e-post: albanus@aland.net